

Praha-Suchdol Kaple svatého Václava

Vstupní restaurátorský průzkum

Tomáš Rafl ak.mal.

1.července 2020

Popis

Jedná se o jednoduchou barokní kapli o vnější velikosti zhruba 14 x 7m. Vnitřní prostor je velký cca 11 x 5m při výšce 5,5 m.

Kaple má obdélný půdorys s Vítězným obloukem a půlkruhovým zakončením kněžiště s konchou. V kněžišti jsou osazeny 2 půlkruhově zaklenutá okénka. V bočních zdech jsou pod stropem prolomena dvě větší okna, zřejmě druhotného průřezu téměř čtvercového tvaru s ploše vyklenutým horním záklenkem. Pod těmito okny jsou v obou bočních stěnách obloukově zaklenuté a zapuštěné výklenky

Strop je plochý klasické konstrukce. Bednění připevněné na trámech, na kterém přes rohože je nanášena omítka s výmalbou.

V minulosti byly provedeny ve spodní části zdí interiéru úpravy, zřejmě ve smyslu odvlhčení zdí provedené jako vnitřní anglický dvorek do výšky zhruba 120 cm. Tato úprava je viditelně zcela nefunkční a omítkám zdí, a především prostoru spíše ublížila. Důsledkem je, že vlhkost prošla ještě výš, tedy nad tuto hranu úprav přízdívky.

Stěny včetně stropu jsou v současné době vymalovány na bílo. Podle dochovaných fotografií byla poslední předešlá úprava modrá se zlatými hvězdičkami, což bylo v nikách nalezeno.

Ze západní strany je ve vnitřním prostoru provedená kruchta, která byla v minulosti zřejmě o polovinu prodloužená směrem ke kněžišti.

Západní stranu kostela tvoří plochý jednoduchý štít s nástavcem, ke kterému je přisazena jednoduchá předsíň. Na tympanonu předsíně zřejmě schází dekor, možná ve tvaru oválu nebo jiného tvaru, případně s malbou.

Vnější omítky kostela jsou provedeny nově, ovšem po prvotním průzkumu byly pod vrstvami překryvů odhaleny zbytky omítek, o kterých se domníváme že mohou být původní barokní.

Zadání průzkumu

V rámci doplnění projektu obnovy kaple a jejího okolí vznikla potřeba vzhledem k narušenému stavu konstrukce stropu prověřit, zda v oblasti stropu nejsou pod překryvnými vrstvami zbytky dekorativní nebo malované výzdoby stropu, které by bylo potřeba restaurátorsky zajistit a rekonstruovat.

Zadání bylo prověřit, jestli lze stropní konstrukci cele sejmout a provést jako konstrukci novou, nebo jestli je nutno strop zachovat a nahnílé trámy složitě vložkovat a zajišťovat. V případě nálezu malby by bylo nutno volit tuto druhou variantu.

Restaurátorský průzkum a záměr

Po dohodě a vstupní vizuální prohlídce jsme provedli sejmutí překryvné výmalby na ploše stropu, kde jsme odhalili ve větší ploše modrou jednovrstvou výmalbu bez dalších dekorativních prvků. Plošná výmalba modrou barvou přesahovala přes malý fabiínek na stěnu na horní část drobné, úzké profilované římsy.

Při odkryvu plochy stropu jsme provedli sondu až ke středu plochy stropu, kde jsme očekávali případnou malovanou rozetu nebo zrcadlo s dekorativní, případně figurální malbou, ovšem nic takového nalezeno nebylo. Celá odkrytá plocha všech stropních sond je celistvě modrá.

Zároveň jsme však na této ploše hledali předpokládaný dekor ve smyslu zlatých hvězdiček, ale ani to nalezeno nebylo.

S památkáři ovšem byla diskutována možnost, že hvězdičky na stropě byli přisazeny jako plastické, případně kovové zlacené hvězdičky, které byly přitlučeny do štuky. Defekty po zatlučení nějakého trnu nalezeny byly, ale teprve po celoplošném odkryvu bude možno určit rastr případně osazených plastických hvězdiček v celé ploše stropu.

Pod kordonovou římsou bočních stěn výmalba navazovala plošně použitou žlutou a cihlově hnědavou barvou. Tyto navazující plochy jsme odkryli pro potřeby případné rekonstrukce výmalby kaple.

Výsledkem je odkrytá plocha, která dává představu výmalby zřejmě z doby 19. století, kde byla použita jako základní žlutá barva doplněná teple cihlově červenou barvou.

Základ plochy byl žlutý a červená byla použita jako lem hrany okna a vyznačení konstrukce tvaru okna, a na ploše lodi kostela byla červenou barvou položená plocha zrcadla se zaoblenými rohy.

Na ploše přední strany Vítězného oblouku jsme sondou odhalili výplňovou plochu, která byla pokrytá stejnou modrou, jako je na stropu. Tato modrá vrstva byla v pozdější vrstvě překrytá

barvou zelenou a tyto vrstvy byly později překryty ještě dalšími přemalbami se závěrečnou bílou. V současné době je na oblouku podél jeho horní hrany proveden dekorativní nápis SVATÝ VÁCLAVE ORODUJ ZA NÁS.

Na spodní části Vítězného oblouku pak díky odpadající omítce byly odhaleny složitější vrstvy překryvných výmalb a štukových překryvů, které zčásti odpovídaly okrovo červené a modré výmalbě, zčásti doplněné modrou barvou a barvou zelenou. O propojení dobové provenience návaznosti barevných vrstev výmalb z různých období bude jasněji až po provedení doplňujícího rozšířeného restaurátorského průzkumu doplněného laboratorními nábrusy, a především po celkovém vyhodnocení nálezové situace restaurátorem ve tvaru restaurátorského záměru.

Mimo jiné nálezy byly na spodní ploše vnitřní strany oblouku na pravé straně odhaleny zajímavé tužkové zápisy se jmény a letopočty, které mohou znamenat podpisy kostelníků, nebo zápisy v podobném smyslu. Odhalené omítky jsou zcela havarijní, rozpadají se a v rámci rozšířeného průzkumu je bude nutno konsolidovat a podtmelit.

Niky

Podle výše uvedeného vzoru ovšem pod těmito vrstvami rozrušenými a odlupujícími se vlhkostí se objevily vrstvy starší výmalby z nichž nejstarší byla zřejmě barokního charakteru. Tytéž odlupující se vrstvy odhalující barevnou výmalbou byly vidět v oblasti zahloubených nik po stranách lodi.

V rámci potřeby rozhodnout průzkumem o charakteru možných hodnotných nálezů jsme provedli základní průzkum i v těchto oblastech.

Překvapivě jsme kolem nik i v jejich plochách odhalili významné malované nálezy.

Kole hran nik byla provedena výmalba nápodoby kamenného ostění a na plochách omítek uvnitř obou nik se objevily náznaky figurálních maleb.

Ovšem sondy dávají předpoklad nálezů složitější výmalby i plochách omítek kněžiště.

Vyhodnocení

Z tohoto sondážního průzkumu vyplynulo, že původní výmalba kostela byla podstatně složitější, než podle představy a zadání, s jakým jsme do kostela vstupovali.

Na základě těchto objevů a v souhlase s investorem jsme požádali o konzultaci s odborníky památkové péče. Po prohlídce a presentaci odkryvů na místě tito památkáři doporučili provést podrobnější malířský restaurátorský průzkum a pokračující odhalování dochovaných polychromních vrstev. Součástí tohoto průzkumu bude, vzhledem k současnému stavu omítek i omítkových vrstev v některých případech nutné některé nálezy na místě konsolidovat, případně zajistit podtmelením.

V rámci tohoto pokračujícího průzkumu bude možno rozhodnout jakým přístupem bude rekonstruován interiér kaple jako celek i způsob presentace, nebo rekonstrukce a interpretace nálezů.

Strop

V každém případě, přes naše původní doporučení, že prostou modrou plochu stropu je možno bez problémů obnovit, že strop je možno z technických důvodů sejmout a technicky obnovit jako nový, musíme tento postoj, vzhledem k ostatním nálezům maleb korigovat. Jestliže se bude přistupovat k obnově a opravě omítek interiérových zdí kaple v plně restaurátorském smyslu a bude provedena případná rekonstrukce, nebo analytická presentace nálezů, pak bude nutno přistupovat k obnově stropu a jeho monochromní modré výmalby stejným způsobem.

Strop nutno zachovat a barevnou výmalbu obnovit v plném rozsahu a smyslu.

V tom případě bude nutno narušenou konstrukci trámů a bednění opravit složitějším způsobem, bez odstranění a poškození stávajících omítek a výmalby stropu a tento dobový artefakt zachovat.

Vnější omítky

V rámci tohoto rozšířeného restaurátorského průzkumu bude nutno provést podrobnější průzkum i vnějších omítek a stop po původnějším architektonickém a dekorativním řešení. Nálezy vstupního průzkumu dávají předpoklad k odhalení nálezových informací a dávají předpoklad, že bude možno omítky vnějšího pláště na základě faktické nálezové situace obnovit včetně odpovídající barevnosti.

Doporučení restaurátora

Naším průzkumem se potvrdilo že obnova kaple je oproti původním předpokladům daleko složitějším problémem a je nutno k ní přistupovat jako k plně historickém, velmi zajímavému a umělecky a historicky cennému objektu.

V Praze 1. července 2020

Tomáš Rafl ak.mal.

128 00 Vratislavova 17 Praha 2

Příloha: Fotodokumentace